

КЫРГЫЗ-ТҮРК «МАНАС» УНИВЕРСИТЕТИ
КООМДУК ИЛИМДЕР ИНСТИТУТУСУ
ТҮРКОЛОГИЯ БӨЛҮМҮ

КЫРГЫЗ ДРАМАТУРГИЯСЫ
ЖАНА
СУЛТАН РАЕВ

(МАГИСТРДИК ДИССЕРТАЦИЯ)

Гөкжан ӨКҮЗЖҮ

Илимий жетекчиси

ф. и. к., Проф. Лайли ҮКҮБАЕВА

БИШКЕК 2014

КЫРГЫЗ-ТҮРК «МАНАС» УНИВЕРСИТЕТИ

КООМДУК ИЛИМДЕР ИНСТИТУТУСУ
ТҮРКОЛОГИЯ БӨЛҮМҮ

КЫРГЫЗ ДРАМАТУРГИЯСЫ

ЖАНА

СУЛТАН РАЕВ

(МАГИСТРДИК ДИССЕРТАЦИЯ)

Гөкжан ӨКҮЗЖҮ

Илимий жетекчиси

ф. и. к., Проф. Лайли ҮКҮБАЕВА

БИШКЕК 2014

ÖZ

Yazar	: Gökcan ÖKÜZCÜ
Üniversite	: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim dalı	: Türkoloji
Bilim dalı	: Edebiyat
Tezin niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa sayısı	: XII+212
Mezuniyet tarihi	:/..../ 2014
Tez danışmanı	: Prof. Dr. Layli ÜKÜBAYEVA

KIRGIZ DRAMATURJİSİ VE SULTAN RAYEV

Bu çalışmanın birinci bölümünde, çağdaş Kırgız edebiyatının önemli bir parçasını oluşturan Kırgız dramaturjisinin temellerinin nerede, nasıl ve kimler tarafından atıldığı, bağımsızlığa kadar (1991) tematik olarak hangi oyunların oynandığı ve tiyatronun bu gelişimine paralel olarak hakim idare olan SSCB'in tutumunun ne olduğu gözler önüne sermek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, literatür taraması yapılmış ve yıl yıl tiyatronun durumu, dramaturgların oyunlarda ele aldığı temalar ve bunların işleniş biçimlerine kısaca değinilmiştir. Tezin birinci bölümünde 'derleme' niteliğinde böyle bir çalışma yapılmasının en büyük sebepleri ise yıllardır yakın ilişkiler içinde bulunan iki kardeş ülke Kırgızistan ve Türkiye'nin bilimsel açıdan da yakınlaşmasına katkıda bulunmak, Türkiye'de Kırgız tiyatrosu adına mevcut olan boşluğu gidermeye çalışmak ve Türk bilim adamlarının Kırgız tiyatrosu hakkındaki çalışmalarına ışık tutacak bir kaynak oluşturmaktadır.

Tezin ikinci bölümünde ise Kırgız dramaturjisinde önemli bir isim olan Sultan Rayev'in seçilmiş ve tasniflendirilmiş oyunları aracılığıyla tiyatroculuğu ön plana çıkarılmak istenmiştir. Oyunların incelenme metotları 'Giriş' bölümünde açıklanmış ve elde edilen bulgular 'Sonuç' bölümünde değerlendirilmiştir. Ayrıca tezden faydalanmak isteyenlere yardım amacıyla tiyatro kavramlarına ait küçük bir sözlükçe ve 1927-1991 yılları arası Kırgızistan'da gösterime giren tiyatro oyunlarının genel bir repertuarı hazırlanmıştır. Son olarak da çalışma boyunca yararlanılan eserlerin bibliyografyası verilmiştir.

Anahtar sözcükler: tiyatro, Kırgız dramaturjisi, SSCB, Sultan Rayev

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган	: Гөкжан ӨКҮЗЖҮ
Үниверситет	: Кыргыз- Түрк «Манас» университети
Анабилим далы	: Түркология
Багыты:	: Адабият
Иштин сыпаты	: Магистрдик диссертация
Бетерин саны	: XII+212
Бүтүрүү датасы	:/...../2014
Илимий жетекчи	: ф. и. к., Проф. Лайли ҮКҮБАЕВА

КЫРГЫЗ ДРАМАТУРГИЯСЫ ЖАНА СУЛТАН РАЕВ

Дипломдук иштин биринчи бөлүмүндө, азыркы кыргыз адабиятында маанилүү орунга ээ болгон Кыргыз драматургиясынын кайсы жерде, качан, кимдер тарабынан түптөлгөнүн 1991-жылы Кыргыз Республикасы көз карандысыз мамлекет болгонго чейинки кайсы пьесалар сахнага коюлганын, ошондой эле театр өнөрүнүн өсүп-өнүгүшүнө катар эле Советтик доордун режимин көз алдыга элестетүү максаты көздөлгөн.

Дипломдук иштин биринчи бөлүмүндө жыйнак максатында мындай дипломдук иштин жазылышына эң негизги себеби, көп жылдар бою тыгыз байланышта болгон эки бир тууган өлкөнүн, Кыргызстан жана Түркиянын ортосундагы илимий жактан изилдөө иштерине чоң салым кошуу. Түркияда кыргыз театр өнөрү жөнүндө кененирээк маалымат берүү жана түрк илимпоздорунун кыргыз театр өнөрү жөнүндө изилдөө иштерине жол ачуу болуп саналат.

Дипломдук иштин экинчи бөлүмүндө Кыргыз Драматургиясындагы белгилүү драматург С. Раевдин тандалып алынышы жана анын драмалары аркылуу театр өнөрүн алдыңкы планга чыгарууну каалаган. Драмаларды анализдөө методдору «Киришүү» бөлүмүндө такталып, изилденип, ортого чыккан жаңы маалыматтар «Жыйынтык» бөлүмүндө талданган. Айрыкча ушул дипломдук иштен пайдаланууну каалагандарга жардам берүү максатында театр өнөрүнө байланышкан терминдерге байланыштуу чакан сөздүк жана 1927-1991-жылдардын аралындагы Кыргызстанда сахнага коюлган пьесалардын жалпы репертуарлары даярдалган. Сөзүмдүн аягында дипломдук ишти жазуу процессинде колдонулган маалымат булактарынын библиографиясы берилген.

Ачкыч сөздөр: театр, Кыргыз драматургиясы, СССР, Султан Раев

АБСТРАКТ

Выполнил	: Гёкжан ӨКҮЗЖҮ
Университет	: Кыргызско-Турецкий Университет Манас
Направление	: Тюркология
Описание работы	: Магистерская диссертация
Количество страниц	: XII+212
Дата окончания	:...../...../2014
Научный руководитель	: ф. и. к., Проф. Лайли ҮКҮБАЕВА

КЫРГЫЗСКАЯ ДРАМАТУРГИЯ И СУЛТАН РАЕВ

Первая глава дипломной работы нацелена на выявление где, когда и кем была основана кыргызская драматургия, занимающая важное место в современной кыргызской литературе, какие пьесы были поставлены до обретения суверенитета Кыргызской Республикой в 1991 году, а также, наряду с развитием театрального искусства было представление режима Советской Эпохи.

С этой целью проводились художественно- исследовательские работы, где коротко остановились на положении театрального искусства на протяжении многих лет, на отражении драматургами тем в пьесах, а также на формах их изображения. Основной причиной написания первой главы дипломной работы является большой вклад в научно - исследовательские работы в поддержку многолетнего сотрудничества двух братских государств как Кыргызстан и Турция. Подробное информирование в Турции о кыргызском театральном искусстве дает возможность турецким научным деятелям писать научные труды об этом искусстве.

Во второй главе дипломной работы рассмотрен выбор одного из известных культурных деятелей Кыргызской Драматургии Султана Раева и выдвижение на передний план театрального искусства через его драмы.

Методы анализирования драм были выявлены и обсуждены в разделе “Введение” и возникшие новые сведения разработаны в главе “Заключение”. В целях помощи желающим воспользоваться этой дипломной работой подготовлен краткий словарь терминов, связанных с театральным искусством, а также составлены репертуары пьес, поставленных в Кыргызстане с 1927 по 1991 годы. В заключении дан библиографический список информационных источников, использованный в процессе написания дипломной работы.

Ключевые слова: театр, Кыргызская Драматургия, СССР, Султан Раев

ABSTRACT

Masters Thesis	: Gokcan OKUZCU
University	: Kyrgyz-Turkish Manas University
Department	: Turkology
Discipline	: Literature
The nature of the thesis	: Master's Thesis
Number of pages	: XII+212
Date of graduation	:...../...../2014
Supervisor	: Prof. Dr. Layli UKUBAEVA

KYRGYZ DRAMATURGY AND SULTAN RAEV

In the Chapter I of this diploma paper is devoted to study of fundamentals of modern Kyrgyz literature, which occupies a significant role; when, who and how it was established; which thematic plays were performed on the scene, some time before the Kyrgyz Republic gained its independence in 1991; and parallel to the evolution of theatrical art, to give a general picture of Soviet Regime. Regarding this, there were conducted researches in this very field, and a brief information is given on the state of theatrical art, themes reflected in playwright's works, and descriptive methods.

The Chapter I of diploma paper unfolds the a main goal of writing this work, since no "chronological" classification has not been done before, to make a contribution to common scientific research works between Kyrgyzstan and Turkey, in other words, between two brotherly countries which maintained close relationships within many years running. It also facilitates to share wider knowledge about Kyrgyz theatrical art in Turkey, thus, making it possible for Turkish academicians and researchers to conduct research works on Kyrgyz theatrical arts.

The Chapter II of diploma paper is devoted to thorough study of selected works of one of the well-known playwrights of Kyrgyz Dramaturgy - Sultan Raev, to promote theatrical art through his works.

The methods of analysis were identified, studied in "Introductory" part of diploma paper, and new information revealed, was analyzed in "Conclusion." It should be highlighted, that in order to assist young researchers, the glossary on theatrical art terminology was compiled and repertoire was listed of performed plays during 1927-1991 in Kyrgyzstan.

In the end, the bibliographic list is given, of sources, which were used in the process of writing this diploma paper.

Key words: theater, Kyrgyz dramaturgy, USSR, Sultan Raev